

Một bài viết mà có tham vọng ghi chép đầy đủ các chân dung tác giả cũng như vóc dáng tác phẩm của nhà văn Nguyễn KQ có lẽ khó đạt được. Làm sao vẽ thiếp của một cá nhân mà có đầy đủ chi tiết về ngoại hình và văn, về đức tính văn chương của một nhà văn trong hàng ngũ nhà văn làm nghề thu thập quân phẩm mang huy hiệu T. Quân Không Gian?

Vì thế, đây chỉ là một bài tập ghi chép phác họa sơ sài một vài chân dung của nhà văn Nguyễn KQ cầm bút. Trong khuôn khổ một bài viết như thế này dĩ nhiên không thể chép đầy đủ hết tất cả các khuôn mặt văn nghệ của quân chủng. Nên, thôi thì, như ai thì viết như vậy, hy vọng có một vài chi tiết lý thú về nhà văn Nguyễn KQ cầm bút. Đáng lẽ phải là “Nhà văn nhà văn KQ mà tôi biết” mới đúng. Nhà văn cầm bút này đã có quá nhiều người xấp xỉ. Nên, xin nhớ một chút khi dùng nhan đề như ở trên.

Có lẽ KQ là một quân chủng hào hoa nên số người cầm bút rất đông đảo và dù sau này, khi đã một thời gian và tan hàng, một số người còn đứng vững trong tác phẩm. Tính chất trung, chan chảnh sinh hoạt, nhìn cuộc đời dù trong bất cứ hoàn cảnh nào cũng lạc quan và không đứng hàng với số mệnh.

Nguyễn KQ của KLVNCH dù viết văn hay làm thơ, dù đang chiến đấu hay không còn dẫu phải chiến đấu nữa, vẫn một thái độ đĩnh đạc nhân bản, không dấy lên chút máu nóng như nhà văn thiêu hủy cũng chung một đĩnh đạc tài KQ nhà văn khác chiến tuyến của miền Bắc như Một Tròn Trên Cao của Nguyễn Đình Thi, hay Vùng Trại của Hồ Mai, hay Chim Én Bay của Nguyễn Trí Huân, à. Nhà văn Nguyễn KQ miền Nam viết văn làm thơ bằng trái tim rất ngời sáng của họ và chết lãng quên, thì đời sống, trong suy nghĩ đã làm văn chương trở thành một nét đẹp bất biến trong cuộc đời của người lính Việt Nam.

KQ VNCH chỉ có một thời gian ngắn hai chục năm để thành lập và phát triển không lạc. Trong thời gian này đã có nhiều tác giả và tác phẩm có những nét riêng của nhà văn cuộc sống như thay đổi, của thời thế lịch sử và của nhà văn nghệ thuật như của tác giả thời kỳ của một cá nhân. Cái chung bằng bác trong cái riêng, của một nền văn học khai phóng và tự do nên phần ánh sáng của một phần nào của niềm tin của một thời kỳ thanh niên trong chiến tranh.

Một điều khá lạ là trong các văn thiếp như KQ có thể hai người là nhà văn có tác phẩm và biểu tượng đứng đầu phần nào tinh hoa của quân chủng. Đó là nhà văn Toàn Phong Nguyễn Xuân Vinh và nhà văn Tròn Văn Minh.

Nhà văn Toàn Phong, tức là tá Nguyễn Xuân Vinh, gia nhập quân đội tháng 2 năm 1958 đến tháng 8 năm 1962, tác giả của Địch Phi Công, Theo Anh Tinh Cựu, ngoài mặt nhà văn còn là một toán học gia, một khoa học gia cố nhiên cũng hy vọng cho thế giới. Địch Phi Công là nhà văn viết về phi công giỏi cho người yêu tên Phạm Công. Nhà văn viết về cuộc sống và lãnh đạo của văn chương chuyên chở đến sự suy tư và mở rộng của một phi công Việt Nam thời chiến. Địch Phi Công trang của Địch Phi Công, không khi liên tưởng tới những trang thơ hào hùng của Chinh Phò Ngâm hay những trang sách của truyện Saint Exupery của những không gian bao la, của những Bay Đêm, của Cựu Hoàng Con, của những giấc mơ đi thăm vùng trời ngân hà.

Địch Phi Công đã là một nhà văn rất lớn trong thời đó và hình ảnh những chàng trai phi công đã là một mở rộng của những người. Địch Phi Công, nhà phiêu lãng và nghiêm túc một đời và mở ra vòng ôm rộng lớn của thế giới không gian. Cuộc sống này đã được thế giới thông qua Văn Chương Toàn Quốc năm 1961. trong một bài phỏng vấn, tác giả Địch Phi Công đã nói về tác phẩm của mình:

“ Địch Phi Công là một tuyệt phẩm của những nhà văn viết về phi công Việt cho một thế giới còn đang là sinh viên của đời sống cho nàng nghe cuộc đời của những người hàng ngày bay trên gió bốn bề mây trời. Tôi bắt đầu viết vào năm 1959 và đăng một cuốn một kỳ vào ngày hai trên báo Tuổi Trẻ là một nhà báo cố nhiên được giới trên toàn quốc mà giáo sư văn khoa Phạm Việt Tuyển là chủ nhiệm.

Giới trẻ thời đó hay đón đọc vì ai có một chút mơ mộng cũng có thể tưởng tượng được rằng sau này trở thành phi công thì mình cũng có thể là người viết về những nhà văn tâm tình đầy thi vị như thế này..

.. Nhà văn mục đích nêu lên tình người và tình yêu thế giới cùng không gian mà tôi viết Địch Phi Công. Nhà văn phải biết sâu rộng của cuốn sách này mà giới thanh niên và sinh viên hiểu biết thêm về Không Quân Việt Nam và chúng tôi đã tuyển mộ những thanh niên ưu tú để gửi sang theo học những khóa huấn luyện bay những phi công của Không Quân và Hải Quân Hoa Kỳ..”

Nhà văn Trần Văn Minh, tức là nhà KQ từ năm 1967 đến 1975, tác giả của những tập truyện ngắn Trong Địch và Chết Non trong nước và Chết Non Lao Xao ở hải ngoại. Theo phần tiểu sử của

tác phẩm Chín Lao Xao:

“ Tác giả Trần Văn Minh là một người lính cầm bút có tên tuổi trong giới văn nghệ sĩ quân đội. Ông viết văn làm thơ đăng trong các tạp san Không Quân ký dõ và nhiều bút hiệu như Trần Trần Y, Trần Mạnh Thế, Md. Cô Đơn .. và có hai tác phẩm đã xuất bản với tên thật làm bút hiệu.

Nhà ng bài thơ ông sáng tác phần nhiều nhất hài hước trong nghệ thuật , vui thú trong gian nan , biếu thú sống sống trong trung của một Quân chủng oai hùng hào hoa mà ông từng là cánh chim đầu đàn à”.

Từ nhà ng truy cập người viết trong những cuốn nhà ng bài cầm hàng người viết hời ngoi, tác giả Trần Văn Minh dù trải qua nhiều sóng gió trong cuộc sống nhưng vẫn một tâm hồn thiêu người , dù có chút mai mỉa nhưng vẫn đem đến tình nghĩa nhất là đời sống nhà ng người đã có chung màu sắc áo.

Trong Chín Lao Xao, có lần ông có thú nhà văn tâm sự :

“ Tôi y à ?! Mọi năm nay, cái lúc hàng phố của tôi thì thật đẹp , là số địa hàng nhan tri kẻ vớ lầy lầy mái nhà xa trong Tân Sơn nhất không có tiếng động cả phần lúc gào rú ngày đêm, đêm mùa nằng gió đầu trên cánh tay tôi, nghiêng người ôm tôi, hai địa nam lòng yên trong bóng đêm nghe tiếng mưa rơi rớt rào trên mái ngói, người chịu thú tiêu ngoài vớ cũ sau hè, nghe tiếng kêu thỏ của con nhện lúc ngang trải trong gió mùa, đ .. đ làm gì tôi không biết nữa! Chớ thớ thớ! Có chút xíu thớ thớ , mà , hời ôi, mọi năm mùa mưa đã vớ trên trải Phi long đẹp vùi thú thú hoa cả mà mùa ng nhà cả thành đầu đã bớ, gió đã mọi lòng đã chùn người đã xác xớ !.”

Một người KQ làm thơ thiêu là Cung trầm Thế, một người đã đem hình ảnh rớt Paris , rớt Tây Phớ ng mang vào thi ca Việt nam:

*“Mùa thu Paris
trớ buớ ra đi*

*h n em quán nh
r ng r ng r u đ tr n ly
Mùa thu đêm m a
Ph cũ hè x a
Công tr ng lá đ
Ngóng em kiên kh phút gi
Mùa thu âm th m
Trong v n L c Xâm
Ng i quen gh đá
Không em bu t giá t tâm
Mùa thu n i đâu?
Ng i em m t nâu
tóc vàng s i nh
Mong em chín đ trái s u”*

Cung Tr m T ng tên th t là Cung Thúc C n, sinh năm 1932 t i Hà N i, gia nh p Không Quân năm 1952 và du h c t i Pháp và t t nghi p h c vi n hàng không quân s n i ti ng Salon c a Pháp n i xu t thân c a h u h t các c p ch huy cao c p c a Không l c sau này. Sau năm 1975 ông b c i t o 10 năm và hi n nay đang đ nh c t i ti u bang Minnesota, Hoa K . Th i k 20 năm vẫn h c mi n Nam .ông là m t nhà th có nét đ c bi t riêng và ông cũng là ng i ch tr ng t sách Con Đường nh m ph bi n tác ph m trong vòng h n h p và g n l c. Sang s ng h i ngo i ông xu t b n 3 thi ph m: Bài ca Núi Quan Tài , L i Vi t Hai Tay , và Nh ng D u Chân Ngang Trên M t Tri n Phi m Đ nh. H i th c a ông vi t h i ngo i r t khác bi t v i th c a ông th i trong n c. Th l c bát c a ông th i k tr c 1975 m ra nh ng ph ng tr i l , nh ng ý t ng đ c đáo. Còn, bây gi , nh ng t p th xu t b n , ông vi t th l i khác bi t lúc tr c c t ý l n l i. Th , mang theo nhi u suy t ng, nên ch t c m ít đi nh ng ch t lu n lý i tr n đ y và nét khai phá đ ng nh phong phú trong cung cách sáng t o. Có ng i nói th nhi u khi đ ng v i lý lu n mà ch t c m ph i có nhi u đ t o đ c s chia s . Đó cũng là m t ý ki n . nh ng , thi sĩ lam sao không suy t cho đ c khi cu c đ i đ y nh ng bi n c làm thay đ i nhi u khi toàn b con ng i. Hình nh , t i bây gi nh ng bài th nh Ch a Bao Gi Bu in Th c a Cung Tr m T ng v n là m t khuôn kh đ p cho nh ng b n tình ca muôn thu :

*“ lên xe t n em đi
ch a bao gi bu n th
tr i mùa đông paris
su t đ i làm chia ly
t n em v x m
anh nói b ng t ng hôn
không còn gì lâu h n
m t trăm ngày xa cách
ga Lyon đèn vàng
tuy t r i bu n mênh mang*

*Cầm tay em muộn khóc
nói chi cũng muộn màng..”*

Nhà văn Huy Quang Vũ Địch Vinh cũng là một cây bút KQ kè cừu dù rằng ông là người đi song hành giữa chính trị và văn chương Việt nam và giữa công việc xã hội và văn học hội ngộ. Ông đã viết những tiểu thuyết như Đồi Ngai và Những Mái Đều Xanh từ năm 1952 xuất bản ở Hà Nội. Ông cũng có thời làm Tổng giám đốc hệ thống Truyền Thanh Quốc Gia và là một người có nhiều cách trong nhiệm vụ này. Qua hội ngộ ông là người chủ trương bán nguyệt san Địch Miền xuất bản từ năm 1975 đến năm 1984. Trong quân chủng KQ, ông là một cây bút chủ trương và chủ lực của tập san Lý Tưởng, một nội quy tiểu thuyết văn học Việt Nam. Dù là người đi song hành trên nhiều lãnh vực, những nhiệm vụ mà ông đã đảm đương nhiều kết quả tốt đẹp. Là một người lãnh đạo ngành truyền thông, ông làm việc hiệu quả và có nhiều cống hiến có kết quả tốt đẹp mãi mãi thời gian sau. Là nhà văn, ông viết với cái tâm của mình cùng với sự chân thành.

Địch những bài ghi chép lại những dòng hội ký của những giây phút lịch sử trong cuốn sách Về Miền Ngai Địch Khuất: Huy Quang Vũ Địch Vinh” mà tôi thấy được sự cống hiến của một người kẻ lại những vai trò của một chủ nhân lịch sử. Viết về những giây phút của kẻ sôi động của biển cả Tắt Miền Thân hay viết về những phi vụ Bức phốt, ông đã cho được những chi tiết thực tế đáng và hiệu quả những giây phút đầy chất quy tắc nh thua được của thời thời lịch sử.

Không phải ông KQ Vũ Địch Vinh chủ viết về những người đi đường đời của ông mà ông còn viết về Huy Văn Vũ, về Phan Ngọc khi ở trong nước hay Thanh Nam hội ngộ. Dù viết về bất cứ nhân vật nào ông cũng tìm ra được những nét biểu tượng của cá tính riêng biệt cũng như những thời thế, không gian, thời gian đã sống. Thí dụ như ông viết về Thanh Nam:

“à Qua thời Thanh Nam người đời cảm thấy hồn thơ man mác trên tầng ý, tầng lòng. Thơ của ông còn một đức điếm là đức viết bằng men rượu, qua hội rượu. Không phải là hội rượu của người say của Lý Bạch, hay hội rượu người thơ khinh đời của Vũ Hoàng Chương, mà là hội rượu để ngát đời thơ hồn thơ. Có thể nói rượu xuất hiện hồn thơ của Thanh Nam.

Tiền bối phải có rượu:

Hãy uống cho say trời sáng

Mai này hai đứa đã hai phần ng.

Nhà bạn, phải có rượu:

*Bên cũ hay bên ng theo rét lạnh
Vẫn đây cùng nháp mọt cún say.
Chẳng bạn, lại càng phải thêm rượu:
Rượu uống ta rót cho ta
Bên gần không thì bên xa chớ a v*

Rồi đó tình tình năm cũ, ông cũng tìm đến rượu:

*Rót thêm ly nữa chào năm cũ
Tuổi bạn mới rồi thì ng làm thay
Mà đón mừng xuân mới, ông cũng không quên đến c rượu: Đón khách năm tàn vẫn gió mả
Ngồi bên ly rượu đón giao thừa.*

Thanh Nam có đến mời cả đến nhấc đến rượu tìm về rượu tham chí ngay cả lúc ru con:

*Bên uống cho con ly rượu này
Ly rượu uống con tròn miệng đỡ
Niềm vui hoa nở ngày tháng dài
Ngồi đi con hỏi mai khôn lớn
Đời sống bình yên không là gai..”*

Nhà văn Huy Quang Vũ Đức Vinh đã viết một đoạn về nhà văn Đào Ngọc Hùng Công khá lý thú:

“anh Đào Ngọc Hùng Công là một trong những viên hoa tiêu ngay trong thời kỳ KQVNCH mới
thành lập những chuyến sinh cùng ngày giờ với nhà thơ Tú Xuân nên khoa cử lớn đến anh đã
không qua khỏi kỳ tuyển chọn để cùng trở thành một chuyên viên điểu hành không quân.

Nhà văn Không Quân Việt Nam Cộng Hoà

Tác Giả: Nguyễn Minh Trinh

Thứ Tư: 28 Tháng 1 Năm 2009 14:40

Ngành này cũng như các ngành hành chính, tài chính, tiếp liệu, vũ khí, kỹ thuật, thông tin, xã hội, an ninh, phòng thủ, đổ bộ công lập vào các ngành mang chức năng hậu trợ và kêu là không phi hành, tức không bay. Nhà văn nhà báo họ Địch thành chim không bay hay Không Quân Bò, rồi thành dê- Dê Húc Càn. Anh ví mình với kiêu Kiwi để tự diễu, rồi cũng tự đó chức chủ nhiệm y ông hoa tiêu có cánh mà ngán bay thì cũng không hẳn gì Kiwi. Có lúc anh còn đi xa hơn, chức quê, chức phá máy ông lên ngoài Không Quân trong giai “chính trị chính em” khi lên Phi Địch Rung nôi nóng và tiếp nhận Trần Văn Minh thay thế vì cậu không nôi. Dê Húc Càn lên đó đã khăn gói giã từ Tân Sơn Nhất cựa sà đoàn 5 KQ rạch núi Sơn Trà cựa sà đoàn 1 KQ gặm cặm gặm mọt niên..”

Địch “Buồn vui phi trường” thấy đổ bộ đi sống như ngỗng lính mũ xanh cựa mọt thì khi có nhu cầu bị cựa cựa dân tộc. Lúc này quân chủng còn như ngỗng bực chức phi trường sơ khai. Nhà ngỗng ngỗng ở trú xuất thân từ Rochefort, Salon, Marakech, đã đổ bộ móng cho mọt không lồ c hừng hực u gặm hực năm chức ngàn chức sĩ trong hàng ngũ và hai ngàn máy bay đổ loội và sau này. Nhà ngỗng phi trường lúc này còn như bé lúm và sinh hoạt cũng trong nhịp rồi rồi không như về sau này như nhịp cùng với nhịp đổ cựa chức tranh.

Tác phẩm thứ hai cựa Địch Hùng Chức là “Vĩnh Biệt Phi Trường”, mọt chuyện tình thì chức cựa nhà ngỗng chàng phi công. Tâm và Địch là hai bạn thân cùng đổ bộ, là cặp bài trùng cựa phi đoàn khu trú cựa Biên Hòa. Địch trong mọt phi vụ hành quân đã bị bạn rồi và trở qua như giây phút tiếp nhận sinh tử mưu sinh thoát hiểm. Trong khi đó ở trên trời, Tâm đã như quyệt không rồi vùng đổ cover cho bạn. Kêu tấc cựa là Địch thoát hiểm trở về đổ bộ cựa cựa. Rồi, đổ bộ khi Tâm bị bạn rồi và Địch đau đổ bộ khi bị mọt mọt ngỗng thân. Họ vô đổ bộ chỉ với gia đình Tâm, Thứ Hùng, em gái cựa Tâm, bị mọt anh chàng bác sĩ sà khanh đổ đổ mọt mang thai và Địch vì tình bạn đã cựa mang cái bào thai này và nhận lấy Thứ Hùng làm vợ dù đã có ngỗng yêu là Phi Trường, mọt mọt tình trong sáng và thánh thiện. Kêu tấc, là Vĩnh Biệt Phi Trường :

“ Phi Trường bàng hoàng như bị ai đổ bộ mọt nhất búa. Bàng hoàng hực cựa sáng nay, nghe tin Tâm chết. Tại Phi Trường như ù đi, không còn nghe thấy Địch nói gì nữa. Hình như Địch còn nói như u lúm như Phi Trường như bị nhấc lao đao mọt ngã. Nàng phi vụ vào mọt thân cây đổ đổ ng vng. Địch ng mọt đổ lấy Phi Trường, như ng rồi rồi thôi, sau mọt giây ng p ng ng.

Như thế mọt tình này thì đây là hết rồi Trong mọt khoảnh khắc Phi Trường thấy như trên thế gian này có hai ngỗng chết. mọt ngỗng là Tâm nằm trong kia và mọt ngỗng là Phi Trường đang đổ ng này đây. Mọt nàng mọt lên nhìn vào khoảnh khắc trở về mọt và nàng biết rồi ng bây giờ chức cựa như chết mọt là nấc mọt sà ào ào tuôn ra. Tiếng đổ ng tho ng như tiếng gió:

Thôi , vĩnh biệt Phụng !..”

Trong hai tác phẩm , Dường Hùng Cường đưa lý khung cảnh nghĩa trang để cho nhà thơ nhân vật của mình chia tay nhau . “ Buồn vui phi trường “ cũng là nghĩa trang , khi người đàn bà của một chàng nam tay đưa con thỏ đi trên con đường nghĩa trang của buổi chiều nắng . Bóng dáng lý cô đơn và buồn thắm quá .

Hình ảnh của người phi công hào hùng dường như bỏ nhòe đi bởi những dòng lệ thấm ướt. Tôi đọc truyện của Dường Hùng Cường trong số chia sẻ , bởi tôi biết , tác giả đã như những người lính rời quê hương , và những nhân vật là những người lính rời quê hương yêu quân chủng của mình , và những nhân vật là những người lính rời quê hương yêu quân chủng của mình , và những nhân vật là những người lính rời quê hương yêu quân chủng của mình . Cái đẹp thù lý , là của riêng của những người lính bút Không quân.

Nhà thơ Hoàng Song Liêm cũng là một vóc dáng thi sĩ quen thuộc của quân chủng KQ. Trong hai tập thơ của xuất bản hội người, thơ trở thành một công việc hiên cho đời đời vẫn những đẹp của trần trường

Tách biệt những bài thơ , vốn là bằng bạn của sự sống những nhà thơ của . Nếu buồn của một người , đứng trên bờ nhìn dòng nước miết trôi , thấy quá khổ chấp chận và hiên tị chông chênh. Có một tình thơ dài , trầm và sâu.Nhưng, trong kiếp người và trong cuộc đời, có đi qua gì vượt qua được cái hư huyễn của cuộc nhân sinh. Đọc bài thơ “Rời một ngày qua đi”, để thấy cái chấp nh lòng của một người thi nhân suy tưởng :

*“ Rời ngày và tháng cũng qua đi như chao bao giờ có thể
Anh còn gì trong nắm tay xuôi?
Tuổi và năm cũng trôi vào nơi khuất
Nơi như trong Em rời cũng phai phôi
Một trời chiều nay vẫn đứng
Hỏi thắm bóng cũ ta đâu
Vẫn ngụy tằm nay vẫn vẫn
Còn không hai bóng chung đâu?*

Ngày và tháng cũng qua đi nh ch a bao gi có th t

Hăm b n gi qua có nghĩa gì chẳng?
Giây và phút cũng theo nhau đ i b t
Đông s tàn và Xuân i sang Xuân
Ngày lênh đênh và tháng cũng lênh đênh
K n m cũ s chôn vùi đáy m .
Em ch a v c d i v n vây quanh
ôm h u h n ta xuôi m n o t ng
Ng n ng tìm, tìm mãi, ng n ng thôi
Ta h n d n nào hay vô s c t ng
Mây ch u bay, chìm n i cu i chân tr i”

Hình nh , th ngân vang nh ng rung c m , nh ng s i dây căng lên t mi n c m xúc . Tôi mu n h i t mình: Đây có ph i bài th hay? Và , hình nh có m t ng i cũng c m đ c t ngôn ng và v n đ i u y đ m n nh ng cung b c âm thanh ph nh c bài th

Có nh ng bài th s ng mãi v i quê h ng , nh ng bài th c a T Hanh , Bằng bá Lân , Anh Th , Thanh Tinh, à Tôi nh đã đ c nh ng bài th y cách nay m y ch c năm đ n bây gi v n còn in trong óc t ng câu t ng ch và c n i nao nao trong tâm, trong trí. Nh ng bài h c thu c lòng c a tu i th u nào th t xa mà cũng th t g n gũi. Bây gi , đ c bài th “ V Làng Cũ “ c a Hoàng Song Liêm , tôi l i còn nguyên c m xúc cũ :

“ ôi nh quá b ng lên t ng tu i d i
nh gã t u phu tìm tr m ng m ng i
Tôi tr v nh m t khách hành h ng
Tôi ch t chiu t ng m nh v thiên đ ng
Thành chu i ng c tu i h n nhiên s c b c
T ng cu gáy v n x a ngày t n b t
L i chim sâu rú rít ng n tre già
Bên ao đình còn đó g c đa x a
Chùm kh ng t g u m p vàng xóm gi ng
M nh sân công qua m y mùa dâu b n
Gót chân v mòn v t gót phiêu du
C i soan già, hàng cau b c non t
O i nh quá h t hiu ch u ngô trúc
con chu n chu n còn đ u đó ngu ng
Trái s u xanh thu đ u đ i đi h c

v trên môi còn chát chát chua chua ..”

Nhà văn Th Phong đã n i ti ng t tr c khi gia nh p vào quân ch ng Khô ng Quân cũng là m t vóc dáng l c a văn h c. Ông đã vi t nh ng tác ph m nh N a Đ ng Đi Xu ng , Th Phong , Nhà Văn , Tác Ph m , Cu c Đ i , .. v i gi ng văn khác th ng đã k l i nh ng b t toàn c a chính b n thân mình b ng m t gi ng văn th t t nhiên và t ng t nh th v i nh ng ng i ông bi t ho c có liên h . Ông ch tr ng nhà xu t b n Đ i Nam Văn Hi n và cũng là m t thi sĩ có l i suy nghĩ khác th ng và là ng i phê phán chi n tranh b ng thi ca. G n đây ông vi t H i ký Ngoài Văn Ch ng có đ c p đ n nhi u khuôn m t quen thu c c a KQ. M t đi u đáng ti c là ông nêu ra quá nhi u nh ng đ ki n không đ p hay đã có nh ng nh n xét không đ c trong sáng l m v nhân v t này, tác ph m n . Vi t h i ký , có l là đ p đ cho ông giải bày ra t t c nh ng m c v cu c đ i mình nên ng i đ c ch th y nhi u nh ng nét bi quan h n là l c quan c a văn ch ng.

Trong khuôn kh c a m t bài t p ghi , tôi không th nào vi t đ y đ v nh ng khuôn m t văn ch ng c a KQ. Có l , tôi ph i c g ng đ ti p t c vi t v Phan L c Giang Đông, Tr n Ng c T , Đ Qu c Anh Th , Đào Vũ Anh Hùng, Hoàng Khai Nhan, Đào Quang Bình, Tr ng S n Lê Xuân Nh , Võ Ý , Lê Bá Đ nh, .. trong m t bài k ti p n u có c h i.

KQ VNCH có r t nhi u ngh sĩ , t t c các b môn . Nh v nh c có Ngô M nh Thu, Nguy n Trung Cang,.., h i h a có Ngy cao Uyên, Cao Bá Minh,.. làm th làm văn chuyên nghi p ho c tài t thì vô s . Tôi cũng là m t KQ nên khi vi t nh ng trang ch này trong lòng cũng l y th m cái hãnh di n c a m t ng i đ c chia s và tôi nghĩ ti p , có l tình hoa c a dân t c đã đ vào quân đ i ch ng nên m i có nh ng s ki n này?